

Tsidor och Lydde

Av Camilla Lagerqvist har tidigare utgivits på Bonnier Carlsen:

Pärlor av glas 2020

Flykten till Amerika 2020

Försvunnen i New York 2020

Gömd på Manhattan 2021

Barnhemmet i Brooklyn 2021

Hemmet för bortrövade barn: Planen 2021

Hemmet för bortrövade barn 2: Pojke 265 2022

Svarta rosorna: Uppdraget 2022

Svarta rosorna: Isbarnen 2022

Mörka julnätter 2022

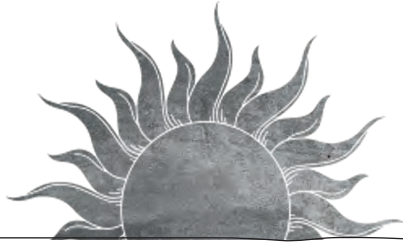
Svarta rosorna: Förrädarna 2023

Svarta rosorna: Dödsdömda 2023

Hemmet för bortrövade barn 3: Fällan 2023

Krigets barn: Mot okänt land 2023

Krigets barn: Längtan hem 2024

*Isidor
och
Lydde*

Camilla Lagerqvist

BONNIER
CARLSEN

ISIDOR OCH LYDDE

Text © Camilla Lagerqvist 2025

Formgivare omslag: Cecilia Danneker Engström 2025

Bilder på omslaget: Arcangel Images

Redaktör: Jill Petrén

Sättning: Jill Petrén

Utgiven av Bonnier Carlsen Bokförlag, Stockholm 2025

Box 3159, 103 63 Stockholm

info@bonniercarlsen.se

www.bonniercarlsen.se

978-91-7979-999-1

Tryckeri: Scandbook UAB, Litauen, 2025

Tryckning 1

Kapitel 1

Han satt fast. Hjärtat slog så hårt att Isidor kunde känna slagen i munnen. Det var som om han var en tråkloss som någon tryckt ner i ett alldeles för litet utrymme. Han försökte röra axlarna, men det gick inte. Hans handflator var tryckta mot den sträva, oljiga stenväggen som skrapade upp och spräckte blåsorna som han hade fått dagen innan.

”Hjälp, jag har fastnat!”

Hans röst var så ynklig och svag att den inte nådde upp till takåsarna. Han försökte ta ett djupt andetag, axlarna spändes mot skorstensväggen och den upprullade mössan höll på att halka ner över ögonen.

”HJÄLP!”

Han böjde huvudet bakåt när han skrek, fångade en glimt av himlen långt där uppe. En mörkblå fyrkant i samma färg som den lenaste sammet. Något glittrade till, stjärnor. Kanske var det hans mamma och pappa som vakade över honom. Augusta som arbetade på barnhemmet hade påstått att döda människor blev till stjärnor, som sedan

höll uppsikt över de människor som de älskade. Inte för att han förstod hur det gick till, det var många stjärnor, men alla som hade dött kunde ju inte få plats där uppe. Kanske var det så att bara vissa blev stjärnor? Han hoppades att hans mamma och pappa var två av dem i så fall och att de var just de stjärnorna som glimmade där högt ovanför nu.

Tanken skänkte en smula tröst, men när han försökte röra sig igen och det inte gick började det susa i öronen, han fick ingen luft. Susandet övergick i ett då. Han skulle inte komma loss, han var fast här för evigt. När de till slut blev tvungna att elda i kakelugnarna och vedspisarna skulle han bli rökt som en saltad sill.

Gråten kröp upp i halsen och han gav ifrån sig ett konstigt läte, som om munnen var full av sot. Han tog spjörn med fötterna mot väggen och försökte skjuta sig loss. Det gick inte. Tårarna rann ner över läppen och han fångade dem med tungspetsen. Snart skulle han vara helt torr i munnen, det blev man väl om man törstade ihjäl? Under honom fanns bara mörker.

”Isse!”

Först trodde han att han drömde, men så hörde han rösten igen.

”Isse!”

”Valter, jag är här! Jag sitter fast!” ropade han tillbaka.

När han tittade upp var himlen plötsligt borta och murbruk och sot föll ner i hans ansikte. Det sved till när

det träffade ögonen. Något skrapade mot väggen och han kände en vindpust i ansiktet. När han tittade upp igen mötte han Valters blå ögon. De lyste som safirer i det sot-svarta ansiktet, men det såg konstigt ut för Valters huvud var uppochner.

”Det kommer att gå bra, jag ska knyta fast dig”, sa Valter.

Hans andedräkt var varm mot Isidors panna. Isidor var nära att skratta till när Valters händer letade sig ner mot hans överkropp och sedan fäste ett rep runt hans midja. Hela tiden höll han blicken fäst på Valters ansikte, fast han hängde med huvudet neråt såg Isidor hur han balanserade tungan i mungipan så där som han brukade göra när han var koncentrerad. Han kände en lätt sötaktig doft från hans mun, som om han hade druckit hallonsaft. Repet spändes åt i midjan och han kände knuten mot revbenen.

”Jag sitter fast riktigt hårt”, sa han, så att Valter skulle förstå att det kanske inte skulle gå.

”Både Helmer och Erik kommer att dra, de kommer få loss dig lika enkelt som ett korvskinn genom ett nyckelhål.”

Isidor kunde inte låta bli att skratta när Valter sa det där sista. Det var en hemlighet som bara de två delade, att Isidor en gång lyckats smugla in en korb genom nyckelhålet när Valter varit inlåst i skrubben på barnhemmet. Egentligen var det inte mycket mer än ett korvskinn kvar när Isidor till slut hade lyckats trycka igenom den, men nu hade det blivit deras talesätt för när något var enkelt.

Det gjorde ont i axlarna när han skrattade och han såg hur någon sakta hissade upp Valter ur skorstenen. *Stanna, lämna mig inte!* ville han ropa, men det gjorde han inte. När man var tolv år var man ingen lipsill. Så var Valter försvunnen och Isidor kunde se himlen igen, men nu var stjärnorna borta.

”Pass på!” hörde han någon ropa, sedan kände han hur repet grävde sig genom skjortan och in i skinnet.

”Håll i repet!”

Nu kände han igen rösten, det var Helmer. Men Isidor kunde inte röra händerna, nådde inte repet som ringlade sig över hans axel. Trycket mot midjan blev hårdare, livet snördes åt, men ingenting hände. Han satt för hårt fast. Precis när han trodde att det var omöjligt ryckte repet till och han drogs sakta uppåt. Det brände i axlarna och överarmarna när de skrapade mot den skrovliga ytan. Det var som om elden från kakelugnarna svedde igenom skjortans bomull.

Så plötsligt minskade trycket och han kunde röra armarna igen när skorstenen blev bredare. Han fick tag i repet och höll hårt i det medan han drogs uppåt. Augusta från barnhemmet hade en gång berättat för honom om en kvinna som återuppstått från de döda och det var så han kände sig när han sakta firades upp ur skorstenen. Den svala morgonluften smekte hans kinder och luften kändes ren som källvatten när han drog in den.

Den första han såg var Valter som leende tittade ner på honom, sedan Helmer som tog tag i hans midja och lyfte upp honom.

”Fint ska det vara för herrskapsfolket, men de där jävla skorstenarna är trängre än dassen de har inomhus.”

Helmer spottade en loska som var lika svart som hatten han bar. Han höll kvar Isidor ett tag, det kändes nästan som en kram fast det var det förstås inte.

”Isidor, nästa gång fortsätter du inte om rökgången smalnar av.”

Rösten var barsk och Helmer ställde ner honom med en liten duns. Isidors ben kändes märkligt svajiga och han vinglade till, men genast var Valter där och stödde honom med en hand under armen.

”Ni kan gå hem nu, pojkar, arbetsdagen är slut”, sa Helmer.

Isidor var på väg att protestera, de hade bara arbetat ett par timmar. Solen hade inte ens gått upp än, även om det syntes rosa strimmor på himlen bakom takåsarna. Men tanken på att krypa ner i de smala, svarta gångarna igen fick det att knyta sig i magen.

”Kom nu, Isse!” sa Valter och drog med sig honom.

”Tack”, sa han och ena benet ryckte till som om han redan var på väg.

”Se till att göra rent de där såren.” Helmer nickade mot hans armar, och nu kände Isidor hur skjortan klibbade mot

överarmarna. Den brännande smärtan var tillbaka.

”Tack, skorstensfejarmästaren”, sa han och hörde Valter eka bredvid honom.

Helmer muttrade något till svar och viftade med handen åt dem. ”Se till att ge er av nu.”

Benen darrade fortfarande när de hoppade mellan hustaken, men det kändes underbart att vara fri. Någonstans längre ner på gatan låg ett bageri och bagarna hade redan satt in de första bröden i ugnarna. Dofterna svävade upp mellan huskropparna, blandades med lukten av hästspillning och rök. Himlen började ljusna, det sammetsblå hade övergått i dimblått, rosa och violett. Plötsligt började en konstig känsla röra sig genom kroppen på Isidor; en längtan efter någonting. Inte en människa, utan en plats som inte var här uppe på hustaken eller nere i staden utan någon helt annanstans. Var visste Isidor inte, men det var som om längtan bort fyllde hela honom.

”Har du ont? Eller vad är det?”

Valter såg undrande på honom.

”Nej, det är bra”, svarade Isidor och log.

Det verkade göra Valter lugnare och Isidor påminde sig själv om att han inte fick glömma bort att bete sig som om inga bekymmer vilade på hans axlar. Det var viktigt. Augustas ord ringde i hans huvud: *Det är enkelt att bli omtyckt, det är bara att vara glad och inte ställa till besvär.*

Han ville förtvivlat gärna bli omtyckt. Fast det verkade

inte ha hjälpt riktigt, för när det kommit par till barnhemmet för att leta efter fosterbarn hade de aldrig valt honom trots att han lett så att det värkte i kinderna.

Valter hade blivit vald en gång, av ett äldre par med vackra kläder, men de hade lämnat tillbaka honom en vecka senare och sagt att han var helt omöjlig att ha att göra med. Senare hade Valter blinkat åt Isidor och sagt att det hade varit riktigt roligt, han hade hittat på vartenda bus han kunde komma på. *Men varför då, ville du inte ha en mamma och pappa?* hade Isidor frågat. *Jo vars, men jag vill hellre vara här med dig, för det blev fasligt ensamt i det där stora huset,* hade Valter svarat och boxat honom lätt på axeln. Isidor hade lett som vanligt, men den här gången hade mungiporna rört på sig alldeles själv och han hade fått svälja flera gånger för att få bort det tjocka i halsen.

Kapitel 2

När de var tillbaka i det lilla gårdshuset som de delade med fyra andra sotarpojkar, var de två äldsta, Knut och Johan, på väg därifrån. Båda var femton år och de hade vuxit som ogräs det senaste året, de fick huka sig när de gick ut genom dörren. Det var bara för att de var så magra som de fortfarande fick arbeta kvar. Isidor hade hört en av sotarmästarna säga att de snart fick se sig om efter annat arbete eftersom de inte kunde ta sig fram i de smala rökgångarna länge till. Kanske var det därför de alltid var på ett så uselt humör. Både han och Valter brukade hålla sig undan tills de hade gått, men nu gick de inte att undvika.

Isidor stannade och tittade villrådigt åt sidorna, men Johan var redan på väg mot dem. Han hade inte tvättat sig efter det senaste skiftet och ansiktet var fortfarande sotigt, förutom på ena kinden som han måste ha gnuggat mot kudden i sömnen.

”Nej, men tira, är det inte den flinande idioten”, utbrast han och knuffade till Isidor på axeln. Det sved till när

han kom åt den skadade huden, men Isidor höll kvar sitt krampaktiga leende trots att hjärtat hoppade över ett slag.

”Han är dum på riktigt, borde sitta på hispan”, sa Knut, som gjort ett försök att tvätta sig men fortfarande hade svarta ränder i hårfästet och runt ögonen. Det fick honom att se ut som en av de där målade damerna som Isidor sett på en affisch utanför teatern. Han log fortfarande fastän han visste att hispan var sinnessjukhuset som låg bortanför slottet. *Jag är ingen dåre*, ville han säga, men vågade inte. Han visste vad som hände om man mopsade mot Knut och Johan. Under sotet på Valters ena kind fanns fortfarande spår efter det stora blåmärket han fått när han sa åt dem att hålla truten. Han hade lärt sig en läxa och nu sa han inte ett ljud, men Isidor såg att han knöt händerna.

”Skit i lipsillarna”, sa Knut och höll ut båda händerna, sedan gav han Isidor och Valter varsin örfil. Valter var på väg att vända sig om och följa efter Knut och Johan när de gick iväg, men Isidor fick tag i hans skjortärm.

”Nej”, viskade han, för han ville inte att hans bästa vän skulle få stryk igen. Han såg hur Valters axlar sjönk ner och han sparkade till en sten som for iväg med ett klonkande in i husväggen.

”De förbannade luspudlarna. Snart, när jag fått lite mer muskler, så kommer jag att spöa dem.”

Valter boxade i luften och visade hur han skulle sparka dem på smalbenen. Isidor kunde inte låta bli att skratta

och han föll in i leken med att sparka och slå på de osynliga fienderna.

”Där fick du!” ropade Valter och det smällde till ovanför dem när ett fönster slogs upp.

”Håll tyst! Hederligt folk ligger och sover nu!” ropade en kvinna. Hon hade håret fullt av vita tygtrasor som skulle göra hennes hår lockigt.

”Förlåt, frun!” ropade Valter tillbaka och drog skrattande med sig Isidor mot det lilla gårdshuset.

Det var mörkt där inne, trots att gryningsljuset silade in genom hål i säckväven som täckte de två fönstren. Isidor drog av sig kurpisen, som sotarmössan kallades, och såg att Valter gjorde samma sak. Det ljusa håret stod rakt upp på hans huvud och Isidor förstod att hans hår måste se likadant ut även om det var ljusbrunt istället för blont. Han försökte platta till det med handen, men det var svårt eftersom smutsen och flottet som trängt igenom kurpisen gjort håret stelt. Det brände till på armen och han skalade försiktigt av sig skjortan.

”Vänta”, sa Valter och drog bort säckväven från fönstret. Ljuset avslöjade stora skrapmärken och blod som börjat levra sig på Isidors överarmar.

”Du måste tvätta det där”, sa Valter och gick och hämtade vattenhinken som stod vid köksbänken. Det skvimpade över när han bar den bort mot köksbordet.

”Var sjutton är tvålen”, muttrade han och ställde ner

hinken. Isidor fick syn på den. Det var en sorglig stump, mer svart än grön, som den varit från början. Den låg på golvet vid diskbänken där någon, säkert Knut eller Johan, hade tappat den och inte brytt sig om att ta upp den igen.

”Jag hittade den”, sa han och böjde sig ner, det stramade i överarmarna.

”Sätt dig”, sa Valter och drog ut en av de två köksstolar-
na. ”Glöm inte att min mamma arbetade på Serafimer-
lasarettet, det gör mig nästan till sjuksköterska.”

Han log, men Isidor visste att inombords blev han ledsen när han pratade om sin mamma. Valter hade tur eller otur, beroende på hur man såg på det, för han mindes sin mam-
ma. Han hade varit fem år när hon dog och han hamnade på barnhemmet. Hans pappa hade dött när Valter bara var ett par månader.

Själv mindes Isidor inte sina föräldrar. De hade drunknat vid en båtolycka när han bara var ett halvår, Isidor var den enda som hade överlevt. De hade hittat honom flytande i en gammal tvättkorg där hans mamma måste ha stoppat ner honom när båten höll på att sjunka. *Du var som Moses i vassen, det var en ofattbar tur att du överlevde*, hade Augusta sagt.

Isidor tänkte mycket på sina föräldrar, funderade på vilka de hade varit, hur de hade sett ut. Det fanns inte ens några foton av dem och inga släktingar hade gett sig till känna när det stått om olyckan i tidningarna. Ibland dagdrömde han

om hur det skulle ha varit om hans föräldrar levte. Kanske skulle de ha bott på en fin gård tillsammans. En gård där det skulle ha funnits både kor och hästar och kanske till och med en hund. Hade hans föräldrar överlevt olyckan skulle han säkert haft syskon också. Det hade varit fint med en lillasyster eller lillebror, men nu hade han Valter. Han var ju precis som en bror även om de inte var blodssläkt.

”Aj!” kved Isidor när Valter baddade såret på armen.

”Det måste ju bli rent!” sa han bara. Isidor upptäckte att Valters händer var alldeles löddriga och den svarta soten droppade ner på golvet. Tvålen som var kvar påminde om en smal korv. Den var grön igen, men så tunn att den såg ut att falla i bitar när som helst.

”Jag har tvålat in trasan”, sa Valter stolt och höll upp den grönskimrande tygbiten som nu var mer grå än vit. Han fortsatte badda och Isidor bet sig hårt i läppen för att inte ge ifrån sig något mer klagande läte. När Valter hade tvättat båda hans armar var vattnet i hinken svart. ”Vi går och hämtar nytt vatten när vi vilat lite”, sa han och rev loss två remsor från ett gammalt lakan och lindade runt Isidors överarmar som bandage. Det sved fortfarande i såren, men kändes lite bättre.

”Tack, du är snäll du”, sa han till Valter.

”Äsch, du får hjälpa mig sen när jag gör illa mig”, svarade Valter och klev ur de smutsiga kängorna. Sedan kastade han sig raklång på en av de smala sängarna som stod inskjutna

mot väggen. Trots att de var sex sotarpojkar som bodde här fanns det bara fyra sängar. De fick turas om att sova, för det mesta gick det bra eftersom de arbetade i skift. De andra två sotarpojkar, Fredrik och Pelle, var tretton och fjorton och tog ofta dagskiften. Om alla var där samtidigt så var det de äldsta som tog sängarna och Isidor och Valter fick sova på golvet.

Innan Isidor klädde av sig resten av kläderna gick han ut på gården och hällde ut det smutsiga vattnet i rännstenen. Sedan fyllde han på hinken vid vattenpumpen som stod mitt på gården. Det spände i skrapsåren när han tog i och pumpade.

Han och Valter turades om att tvätta sig, även om det aldrig gick att bli riktigt ren var det skönt att få bort den värsta soten.

Därefter gick Isidor fram till brödburken. Trots att han inte hade någon större förhoppning om att det skulle finnas något ätbart blev han ändå besviken när det bara låg en möjlig brödkant kvar.

”Titta vad jag har, räcker till två sockerkringlor i morgon”, sa Valter och höll upp en blank femöring.

”Var har du fått den ifrån?”

”Helmer gav mig den för att jag hjälpte till att få upp dig.”

Han log stort och Isidor fick lust att krama honom, men istället dunkade han honom i ryggen så där som de äldre sotarna gjorde när de träffades.

”Det är inte mer än rätt att du får båda kringlorna då.”

”Äh, vi delar ju på allt, det var ju du som råkade illa ut. Jag fick inte en skråma.”

Han höll ut armarna som bevis. De var vita och smala, påminde om kvistarna på ett träd. Fast Valter var stark, det visste Isidor.

Ändå fick han en plötslig och konstig känsla i kroppen igen. En dålig känsla, som följde med ner i de sotiga lakainen och gjorde det svårt att somna.